

نوشته و تنظیم از : دکتر بلوهر

اداستان فیلم

صفحه‌ای از یک سناریو :

<p>داخلي</p> <p>مکان :</p> <p>خارجي</p> <p>زمان : ساعت</p>	<p>میزانسن</p> <p>(در این قسمت چگونگی دیدش اشیاء و اشخاص و شکل و موقعیت و روابط آنها در یک مکان داخلی و یا خارجی از نظر ارتباطات و فیلم برداری و جنبه‌های سینماتوگرافیک تنظیم و نوشته میشود)</p>
<p>دیالوگ</p> <p>(در این قسمت هر آنچه که از صحنه شنیده میشود یعنی گفتگوی پرسوناژها و صداهای طبیعی و موزیک و آواز نوشته میشود)</p>	<p>مثال :</p> <p>کوچه دهکده‌ای است ، آفتاب غروب میکند عده‌ای در حدود بیست نفر مقابل یک خانه دهقانی که دچار حریق شده جمع شده و باترس و اضطراب سوختن آنها مینگرند ، از میان جمعیت زن جوان و زیبایی باهیجان و گریه میخواهد وارد خانه شود. این فیروزه است.</p>
<p>مثال :</p> <p>فیروزه - نجاتش بدین ، بچهام ... داره میسوزه مگه شماها مرد نیستین ... ولم کنین ... (صدای انفجاری شنیده میشود) ...</p>	

نکات تکنیکی

تکنیک‌های سینما در سناریو

سینما مجموعه‌ای است از هنر و تکنیک، بنابراین یک سناریست یادداشتان پرداز سینما باید تا حدودی از نکات تکنیکی و هنری سینما توگرافی آگاهی داشته باشد. البته تشریح کلیه نکات تکنیک سینما در این مختصر امکان پذیر نیست و از طرفی چون بحث ما صرفاً در مورد سناریو میباشد لذا به حداقل نکاتی که سناریست باید از تکنیک‌های سینما بداند تا آنجائیکه به سناریو مربوط است اشارتی خواهد رفت.

فوندو ODU

فوندو را از نظر لغوی به ذوب شدن و یامحو شدن تدریجی میتوان تعبیر کرد که اساساً اتصال تصاویر و صحنه‌ها و گذشت‌های زمانی را از نظر هم‌آهنگی تداوم داستانی تأمین مینماید فوندو بطور کلی بچهار نوع مختلف تقسیم میشود که در فصل اتصال تصاویر و صحنه‌ها از نظر سینمایی توضیح داده خواهد شد.

کروازه چیست؟

کروازه بتقاطع دو تصویر اطلاق میگردد. درحالیکه یک تصویر در حال تاریک شدن و از بین رفتن است تصویر بعدی هم زمان با آن کم‌کم روشن و ظاهر میشود.

سکانس در سناریو

یک سناریو بچند بخش بزرگ که سکانس مینامند تقسیم میشود که مجموع آنها داستان تداومی سناریوی فیلم را بوجود می‌آورد یا دآوری مینماید که هر سکانس بطور مستقل یک موضوع یادداشتانی را میتواند تصویر کند، تداوم داستان در وسط یک سکانس بهیچوجه نمی‌تواند قطع شود مثلاً سکانس شماره ۱ تا شروع سکانس شماره ۲ بدون توقف ادامه می‌یابد و یا بعبارت دیگر ادامه سکانس قبلی محدود به شروع سکانس بعدی خواهد بود و بسیار استثنائی است که در بعضی موضوع‌ها یادداشتانها این روش رعایت نگردد.

صحنه در سناریو

بطور ساده توجیه کو مپوزیسیون یک پلان یا مکان تصویری را بدست میدهد. شك نیست که یک صحنه از پلان‌های مختلف تشکیل می‌یابد و سناریست در توضیح هر صحنه باید کو مپوزیسیون اشیاء و اشخاص و بطور کلی کلیه وسایل و ابزاری که روابط و استقرار و تناسب بخصوص آنها بهتر میتواند به تم اصلی داستان و موضوع و زیبایی آن کمک کند، تذکر دهد. گاهی صحنه‌ها با سکانس اشتباه میکنند و یا هر دو رایکی تلقی می‌نمایند در صورتیکه هر کدام جای خود دارد که مادر فصل تکنیک نگارش سناریو در این باره بیحسب بیشتری خواهیم پرداخت.

پلان چیست؟

پلان کوچکترین اجزاء یا قسمت یک فیلم است. همانگونه که یک سکانس از تعدادی

صحنه تشکیل می‌یابد خود صحنه نیز از بهم پیوستن تعداد بیشماری پلان بوجود می‌آید و در حقیقت پلان را باید واحد يك فیلم بحساب آوریم که از نظر برداشت شکل و فرم در فیلمبرداری داستانهای مختلف انواع مختلف بخود می‌گیرد که بطور کلی هر فیلم بردار و یا کارگردان اغلب با ۱۲ فرم آن سروکار دارد که آگاهی از آنها برای يك سناریست خالی ازسود نیست (پلانهای متفاوت با دور شدن و یا نزدیک رفتن و تغییرات زوایای دوربین فیلمبرداری بدست می‌آید)

پلان عمومی (شکل ۱)

پلانی است که چشم انداز وسیعی را دربر میگیرد کوهها و تپهها و دریا که بطور کلی يك منظره عمومی را شامل می‌گردد. معمولا در این پلان میزانسنها و کمپوزیسیونهای بزرگی مثل اجتماع انسانها یا حیوانات و اشیاء نشان داده میشود. تعبیر دیگر این نوع پلان فیلم برداری زیباترین کمپوزیسیون صحنه‌ای است از فاصله خیلی دور که شامل کلیه اشیاء و اجسام و موجوداتی است که القاء تصویر آنها مورد نیاز زمینه داستانست.

پلان عمومی متوسط (شکل ۲)

این پلان تا حدودی شبیه پلان عمومی است با این فرق که در این پلان منظره عمومی از فاصله نزدیکتری فیلمبرداری میشود.

پلان تمام قد (شکل ۳)

معمولا پلانهای يك صحنه بر پایه تصویرهای مختلف انسان یا پرسوناژهای داستان قرار گرفته است که از آن میان نمایش تمام قد تصویر يك یا چند انسان را پلان تمام قد می‌نامند.

پلان آمریکائی یا پلانی که از زانو بیابا باشد (شکل ۴)

منظور از این پلان این است که تصویر هر انسان مورد نظر از زانو بیابا فیلمبرداری خواهد شد که البته این پلان جزو پلانهای است که از فاصله نزدیکتری فیلمبرداری میشوند

پلان از کمر بیابا (شکل ۵)

در این پلان از نزدیک و از کمر بیابای شخص مورد نظر را باید فیلمبرداری نمود.

پلان سینه (شکل ۶)

این پلان نیز از نزدیک و از سینه بیابا فیلمبرداری میشود.

پلان سر (شکل ۷)

این پلان خیلی نزدیکتر فیلم برداری شده و فقط سر يك یا چند شخص را دربر میگیرد.

پلونه چيست ؟

فيلم برداری تصوير جسمی را از بالا پلونه می نامند که این قبیل پلانها بیشتر تاثیرات روانی دارند يك شکل دیگر پلونه کنتر پلونه است که پلان گرفتن از قسمت پائین يك شیئی یا انسان میباشد که معمولاً هیبت و عظمت خاصی را به شیئی و یا انسان مورد نظر خواهد داد .

پانوراما چيست ؟

اگر شخصی در جای بلندی ایستاده و چشم انداز مقابل خود را که در افق محدود میگردد نظاره نماید چنین میدان دید را پانوراما گویند .

انواع پانوراما

حرکت و گردش دوربین فیلم برداری (كامرا CAMERA) در دور محور خود تصوير- های پانوراميك مختلفی بوجود می آورد . چرخش دوربین از راست بچپ و یا از چپ بر راست و همینطور حرکت عمومی آن از بالا پائین و یا از پائین بالا و چرخش ۳۶۰ درجه ای دوربین بدور محورش ، پلانهای پانوراميك با دیدهای بسیار وسیع تری را در کادر می گیرد .

دقای detail

فيلم برداری بسیار نزدیک از جزئیات شیئی یا انسان را دقای می نامند این پلانها بداستان فیلم هیجان بیشتری میدهد و بزیبائی و گیرائی تصویرها بسیار کمک می نماید . درك اهمیت و رعایت این نکات البته بیشتر متوجه کارگردان و فیلم بردار است و علت اینکه مادر اینجا از این قبیل نکات تکنیکی سخن بمیان می آوریم برای اینست که اگر يك سناریو نویس اطلاعاتی از این مطالب داشته باشد در تنظیم میزانسنها و کمپوزیسیونها ، صحنه ها و کادرهای داستان خود با تبحر و احاطه بیشتری اقدام خواهد کرد و بعلاوه تسهیلات فراوانی جهت کار فیلم بردار و کارگردان پیش بینی خواهد نمود .

تراولینگ چيست ؟

جهت گرفتن پلانهای بخصوصی از يك شیئی یا صحنه دوربین حرکاتی شدید و تدریجی بجلو و عقب می نماید که کیفیت اثرات نوری و تصویری را در دید تماشاچی بطور محسوسی تقویت میکند . حرکت كامرا را بطرف شیئی مورد نظر تراولینگ بجلو و بالعکس دور شدن آن از شیئی را تراولینگ بعقب گویند .

اگر كامرا در حالیکه پانورامای يك منظره مورد نظر را فیلم برداری میکند بطور موازی تیر حرکت بکند آنرا پانورامای پارالل می مانند و اگر چنانچه در این ضمن از منظره مورد نظر دورتر شده و یا بآن نزدیکتر شود آنرا تراولینگ بعقب گویند .

اصولا تنظیم يك سناریو از نظر شکل و پوزیسیون پلانهای مختلف عملاً آنرا جهت فیلم برداری آماده میسازد و واضح است که این چنین سناریوئی بیشتر نظر يك کارگردان را جلب خواهد نمود .

از بالا به پائین ←

Long shot

۱- پلان عمومی

۲- پلان عمومی متوسط Medium long shot

Neon shot

۳- پلان تمام قد

از بالا به پائین

۴- پلان از زانو Plan american

۵- پلان از کمر Medium close shot

۶- پلان از شانه Medium shot

۷- پلان سر close up

دکوپاژ چیست ؟

گفتیم که یک فیلم از مجموع بی شمار پلانها بوجود می آید . تقسیم بندی یک داستان فیلم به پلانهای مختلف و تنظیم هارمونی لازم بین روابط و اثرات کلیه تصویرها را دکوپاژ می نامند که در حقیقت چگونگی فیلم برداری صحنه های داستان فیلم را از نظر تصویر و پلانها توجیه می نماید .
برای آگاهی بیشتر نامها و اصطلاحات مربوط به پلانها را که یقیناً مورد نیاز علاقه مندان است در تابلوی زیر جمع آوری نموده است :

ایتالیائی	انگلیسی	فرانسه	فارسی
C. L. Cango Lungo	L. S. Long Shot	P. G. Plan general	پلان عمومی
C. M. Camp Medio	M. L. S. Medium Long Shot	P. R. PL. Rappreché	پلان عمومی متوسط
F. I. Figure Intera	N. S. Neon Shot	P. M. Plan Moyen	پلان تمام قد
P. A. Plano Americano	T. S. Tow Shot	P. A. Plan Americain	پلان آمریکن
	M.C.S. Medium Close Shot	P.G.P. Demi gros blan	پلان از کمر بیابا
P.M. Plano Medyo	M. S. Medium Shot	P. P. Premier Plan	پلان از شانه بیابا
P. M. Primo Plano	C. U. Clase-up	G.P. Cros Plen	پلان سر
P.P.P. Primissimo Plano	B. C. U. Big Close Shot	DET. Detail	دتای
C. C Contra Compe	S. P. Split Picture	Contrechamp	کنتر پلان
Carrellato	Trawelling	Chariot	تراولینگ

دیزالو چیست ؟

يك نوع پرش و یا عبور از يك پلان بیک پلان دیگر است که تعبیر ساده ترش ذوب شدن یا محو شدن میباشد در اینجا تصویری بتدریج محو میشود و تصویر دیگر بجای آن ظاهر میگردد .

سوپر پوز چیست ؟

يك نوع بازگشت تصویری است بوقایع و حوادث گذشته . معمولاً برای تجسم خیال و رؤیا و خاطرات از این پلانها استفاده میشود که نحوه اجرائی آن را بعداً توضیح خواهیم داد .

اکنون برای یاوری بیشتر علاقه مندان هنر سناریو نویسی و سهولت کار آنان دتای و نکات سمبولیک خاصی را که شاید بیشترشان شکل کلاسیک بخود گرفته و احیاناً بنظر برخی از مد افتاده باشند بحث میکنیم .

سناریست باید بداند که گاهی استفاده بمورد و بجای يك یا چند نوع تصویر که بطرز خاصی فیلم برداری میشود بسیاری از زحمات و مشقات اجرائی داستان فیلم را خلاصه خواهد نمود و بعلاوه از راهی کوتاهتر و سریع تر سناریست و کارگردان و فیلم بردار را بمقصد خواهد رسانید . تخیل و انتخاب درست این نوع تصویرها معمولاً نکات القاء و سمبولیک بسیار ظریف و معنی داری را بوجود میآورد که با قدرت کافی بتداوم داستان فیلم کمک میکند و از طول و تفصیل داستان و فیلم برداری صحنه های فرعی غیرلازم جلوگیری خواهد نمود علاوه مینماید که این نکات یا دتای های تصویری سمبولیک بیاری مفهوم رآلیستی داستان شناخته میشود و دو کوپاژ مناسب پلانهای بیشمار يك فیلم داستانی را هرچه بیشتر قابل قبول تر و طبیعی تر جلوه گر خواهد ساخت .

کارگردان و فیلم بردار آگاه و هنرمند معمولاً از این دتای های سمبولیک تصویری اطلاع کافی دارند ولی از نظر يك سناریست دانستن این نکات به منظور تنظیم و تحریر استخوان بندی و اساس يك سناریو لازم و ضروریست .

دتای های سمبولیک تصویری معمولاً در وسط سکانس ها و یا پلانها بکار برده میشوند و عموماً در موارد القاء گذشته های زمانی و پرهیز از صحنه سازیهای اضافی که فیلم برداری آنها لزومی ندارد و بعلاوه سبب خستگی بیننده خواهد شد ، استفاده مینمایند . مثلاً ورق خوردن صفحات يك تقویم رومیزی و یا تند کار کردن عقربه های يك ساعت دیواری و چرخش سریع و تند چرخهای يك ترن تصویرهای سمبولیک هستند که کاملاً می توانند در درك و بینش بیننده يك نوع تخیل برانگیزند که معنی آن گذشت زمان و عوض شدن طبیعی سکانسهای مکان و اشیاء خواهد بود همینطور ریزش برگهای يك رخت و برخاستن دود از دودکش يك خانه تغییر فصل و زمان را خیلی سریع و ساده میتواند القاء نماید .

در موضوعات عشقی تصویر يك حلقه انگشتر و یا يك بوسه در حین گردش در جنگل و تصویر يك عکس قاب گرفته شده میتواند ماجرای عشق و نامزدی و حتی ازدواج را بدون آنکه کلیه این جریانات و حوادث فیلم برداری شوند . تنها با چند تصویر و پلان سریع و

حساب شده منظور اصلی سناریست و فیلم ساز را در نظر بیننده مجسم نماید . یک شیئی فراموش شده ، چمدانی که بسته میشود و یا گوشی تلفنی که در جای خود گذارده میشود همه این پلانه‌ها میتواند پایان یافتن یک ماجرا و یا امیدی را تلقین نماید .

در تصویر ، چرخش سریع چرخهای ماشین چاپخانه ، صدای شلیک یک هفت تیر ، رادیوئیکه دارد آخرین خبر را پخش میکند میتواند صحنه‌هایی مثل توقیف ، انتحار ، خیانت و از این قبیل ماجراها را در نظر مجسم کند .

دستی که اسلحه‌ای را محکم چسبیده ، هفت تیری که از جیب درمیآید تصویر یک جفت پا که آهسته قدم برمیدارند ، جیغ یک زن ، میله‌های یک زندان همه اینها دتای سمبولیک هستند که بکرات برای تجسم صحنه‌های جنایت و ستیز و مکافات و غیره بکار برده شده‌اند .

باز شدن سریع یک پنجره و تکان خوردن شدید پرده‌ها از باد و طوفان ، بهم خوردن دوا بر سیاه در آسمان ، تصویر دهانه توپها با صداهای انفجار گلوله و بمب ، گریه شدید یک کودک همه اینها میتواند صحنه‌های دراماتیکی و جنگ رادر ذهن القاء نماید .

تصویر دو دستی که ورقهارا بر میزند و چرخش یک رولت ، آتمسفر صحنه‌های قمار و قمار بازی را میتواند پی ریزی نماید .

البته تمام این دتای‌های سمبولیک تصویری بعنوان مثال ذکر گردید و واضح است که تمام اینها بکرات در فیلم‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته و بهمان گونه که تهیه فیلم‌های جدید تر به سناریو و داستانهای نو و اورژینال و ابتکاری احتیاج دارند هر سناریست و کارگردان هنرمند نیز باید برای ارائه هر چه زیباتر و قوی تر یک اثر جدید دتای‌های سمبولیک جدیدتر و بکرتری را ابداع نماید و باید علاوه نمایم که هیچ سناریست و یا کارگردان جهت ارائه یک اثر خوب بی نیاز از دتای‌های سمبولیک تصویر و تاثیرات بسیار با ارزش آن در دید و ذهن تماشاگر نبوده و نخواهد بود .

کادر چیست ؟

در زبان سینما یک تصویر و یا پلان با چارچوبی که آنرا احاطه میکند یک کادر را تشکیل میدهد . اگر بصدها متر فیلم مصرف شده جهت فیلم برداری یک داستان نگاه کنیم می بینیم که سر تا سر نوار را تسلسلی از کادرهای مستطیلی شکل پر کرده که در حقیقت هر کدام از این کادرها یک واحد فیلم محسوب میگردد .

مونتاژ چیست ؟

صحنه‌ها و پلانهای یک داستان به نسبت اهمیت و ارزشی که دارند و یا بر حسب وجود امکانات و موقعیت های خاصی که پیش میآید اجباراً قسمت ب قسمت فیلم برداری میشوند که بعداً با سرهم کردن و چسباندن مناسب تمام این قسمت‌های فیلم برداری شده تداوم تصویری و بالنتیجه تداوم و ریتم طبیعی داستان فیلم بدست می آید که این تکنیک را مونتاژ می نامند دانستن جزئیات تکنیک مونتاژ فیلم در تخصص کارگردان و مونتوراست و برای سناریست دانستن این مختصر کافیست .

ناراسیون یا ناراسیون چیست ؟

معنی ساده ناراسیون تفهیم و توضیح دادن می باشد که منظور از آن گفتاری است که توسط یک گوینده نامرئی جهت توضیح و تشریح برخی از قسمتهای یک داستان اجرا میشود استفاده از ناراسیون در داستان فیلم معمولاً توسط سناریست یاد آوری و قید میگردد لذا در این مورد در آینده بحث بیشتری خواهیم داشت .

سکروناژ چیست ؟

باید دانست که معمولاً در موقع فیلمبرداری بعلل اشکالات زیادی که وجود دارد صداها و گفتارها را بهیچوجه ضبط نمیکند و پس از خاتمه فیلمبرداری صداها و گفتارهای لازم را در استودیو بفیلم اضافه می نمایند که جور کردن صداها و تطبیق نمودن جملات یا حرکات لب و دهن هنرپیشه ها تکنیک خاصی دارد که آنرا سکروناژ گویند .

دوبلاژ چیست ؟

با تکنیک دوبلاژ می توان فیلم هائی را که بطور بی صدا فیلم برداری شده باشند بنحو دلخواه و بهر زبانی که لازم است صدا دار نمود .

کات چیست ؟

معنی ساده کات برش است وقتی فیلم برداری یک پلان تمام شد و می خواهیم پلان دیگری را فیلم برداری نمائیم معمولاً مابین این دو پلان یک کات خواهیم داشت . کات در حقیقت یک نوع مونتاژ تصویری است . بکار بردن کات دقت و مهارت خاصی میخواهد که معمولاً کاتهای بجا و بمورد بارزش فیلم و داستان می افزاید .
بحث مادر مورد تکنیک های نگارش سناریو در شماره آینده ادامه خواهد یافت .